

Jakob
Westholm

Nooruspõlv

Jakob Westholm sündis vana kalendri järgi 29. aprillil 1877, uue kalendri järgi 11. mail Virumaal Kadrina kihelkonnas Palmse vallas Uuekülas Klaukse Madi talus Leena ja Madis Westholmi teise lapsena. Mõlemad vanemad olid kirjaoskajad. Ema oli iseloomult vaikne, hea ja sügavalt usklik inimene. Isa Madis elav, töökas ning hoolas mees. Madis Westholm töötas Palmse mõisas ehitusettevõtja ja aamissepana. Madis Westholmi esimene abikaasa oli Madli Westholm (Steinfeldt). Abielust Leena Westholmiga (Reinholm) sündis perre

Leena Westholm

kuus last- Elisabeth, Jakob, Vilhelmine, Helene, Gustav Adolf ja Magnus Wiljam.

Jakob Westholmi varajane lapsepõlv möödus isatalus nagu igal teisel samaealisel lapsel. Käidi karjas ning vaadati nooremate õdede vendade järele.

1886. aastal astub Jakob Palmse ministeeriumikooli, kus õpetajaks on Juhan Umbli, kes hiljem Jakob Westholmi Tallinnasse tööle kutsub. Koolis on Jakob eeskujulik õpilane. Tärkab suur huvi raamatute vastu. Iga uus raamat loetakse kodus teistele kõva häälega ette ning tihti toimub

Madis Westholm

ettelugemine varajaste hommikutundideni.

Vanima pojana tuleb vanemaid aidata talutöödel. Kuna Madis Westholm on väga töökas mees, siis õnnestub tal raha kõrvale panna ning perekond ostab Alt- Naela talu Neeruti mägede juurde. Talu ise on küllalt vilets, elumaja on vana, karja-, põllu- ja heinamaad kesised, puid on vähe. Palmsest tulnud perekonnale on sinne elu algul raske, kuid Madis Westholm alustab kohe uuendustega, ehitab vihtlemissauna ning majale korstna. Talu ülesehitamine nõuab palju tööd ja ohvreid kõigilt pereliikmetelt. 1894. aastal lõpetab Jakob ministeeriumikooli ning astub Juhan Umbli soovitusel Tartu õpetajateseminari.

Alt-Naela talu elumaja XX sajandi 20. aastatel

Jakob Westholm seminaristina

Noore õpetajana

3. juunil 1898 lõpetab Jakob Westholm õpetajateseminari. Suve veedab ta jälle isatalus abiks olles. Tema peamine huvi on aia rajamine, õunapuuistikuid toob ta isegi Palmsest. Sügisel 1898 saab noor õpetaja koha Võrumaal Urvaste vallas Lusti vallakoolis. Vabadel hetkedel kirjutab ta luuletusi või tõlgib. Järgmisel aastal saab ta pisut parema koha Viru–Nigulasse, kuhu jääb tööle kolmeks aastaks. Jakob Westholmil õnnestub palgast raha kõrvale panna ning ta ostab fotoaparaadi. Päevapiltniku amet annab talle tuntavat palgalisa. 1900 haigestub ema Leena. See on raske hoop kogu perekonnale, sest enamik lapsi on veel alaealised ning samuti vajab talu perenaisekätt. Ema sureb järgmisel aastal.

1902. aastal saab Westholm õpetajakoha Kolga ministeeriumikoolis, kuid ei jää sinna kauaks. Juhan Umbli, kes on saanud Tallinnas erakooli juhatajaks, kutsub oma endise õpilase Tallinnasse tööle. 1. septembril 1903 alustabki Jakob Westholm tööd Väikelastehoiu Seltsi (*Verein zur Pflege der kleinen Kinder in Reval*) poolt ülalpeetavas koolis. Umbli näeb, et Westholm on hea õpetaja ning jätab vähehaaval terve kooli viimase hooleks. 1905 saab temast nimetatud kooli juhataja. 12. veebruaril 1907 lõpeb koolil side seltsiga ning kool muutub nii juriidiliselt kui ka sisuliselt Jakob Westholmi erakooliks. Kool kasvab, õpilasi ning õpetajaid tuleb juurde ning ruumid Wittenhofi (Endla) tänava majas 29 jäävad kitsaks. Jakob Westholm unistab oma koolimajast, kuid saab aru, et III järgu erakoolist edasiarenemiseks tuleb ka tal endal edasi õppida. Ta otsustab teha gümnaasiumi lõpueksamid 1909 eksternina Nikolai gümnaasiumi juures. Samal ajal saab ta oma kooli valdusesse ka II

Renditud koolihoone Wittenhofi 29

korruse Wittenhofi tänaval, kust kolib välja Johanna Rahvingi tütarlaste erakool. Samal aastal astub Jakob Westholm Tartu Ülikooli, jättes koolipidamise kolleeg Oskar Kilgase hooleks.

Ta õpib küll Tartus, kuid käib tihti Tallinnas oma kooli eest hoolitsemas. Kuna vanad ruumid ei mahuta enam õpilasi, siis otsustab ta muretseda ehituskrundi, kuhu rajada uus koolihoone. Säästudest ostab ta 1912 krundi Kordese (Kevade) tänavale, kuhu aastaga

Jakob Westholm üliõpilasena

ehitatakse koolimaja. Hoone ehitust aitavad finantseerida sõbrad, omaksed ja pangalaen. Raha kokkuhoiu tõttu elab Westholm ise koolihoone kantseleis, omaette korterisse Kordese 4 koolimaja kõrval kolib Westholm alles mõne aasta pärast. Jakob Westholm lõpetab ülikooli 1914, kuid puhkenud I maailmasõja tõttu jäävad tal riigeksamid sooritamata. Aasta varem sureb isa Madis, kodutallu jääb peremeheks vend Gustav-Adolf, kes sureb 1916. Talu läheb võõraste kätte rendile. Noorem vend Magnus–Wiljam hukub 1917 Vene armee lendurina Rumeenias. Samal aastal tuleb linna perenaiseks tema noorem õde ning Tallinnasse kolivad õppima ka õelapsed. Tekib jälle side õe Elisabethi perekonnaga ning elu pole nii trööstitu.

Okupatsiooniaeg. Tegevus poliitikuna

Okupatsiooniaeg toob kooliellu uusi raskusi. Võitlust tuleb pidada kooli õppekavade pärast. Samuti survestavad koolijuhti Saksa võimud. Westholm jääb endale kindlaks ega astu kooliameti liikmeks. Õpilased astuvad kaitseliitu ning sageli on klassiruumid tühjad. Laskeharjutustel käib ka Jakob Westholm. 1919 asub ta Õpetajate Rooduga rinde poole tee. Kiivri saab ta laenuks õpilaselt. Mõne aja pärast vabastatakse juhataja armeest ning ta asub jälle kooli juhtima. Rahvaerakondlasena valitakse ta Asutava Kogu liikmeks ning

Kordese 4 koolimaja saal

23. aprillil 1919 Asutava Kogu teiseks abiesimeheks. Hiljem võtab ta osa I, II, III, IV Riigikogu koosseisust. Ta on Tallinna linnavolikogu ja haridusnõukogu liige. Riigikogust lahkub ta omal soovil 1931, et pühenduda täielikult kooli juhtimisele.

Õitseae

Peale sõja lõppu paranes Jakob Westholmi isiklik ja kooli majanduslik järg. Ta asub koolimaja õppevahendite ja koolimööbliga sisustama. Igal aastal ostetakse kooliseinte kaunistamiseks maale ja kunstiteoseid. Töid on sellistelt autoritelt nagu Paul ja Kristjan Raud, Ado Vabbe, Aleksander Kulkoff. Kool saab 1928 ilusa koolilipu, mille kavandi autor on kunstnik Kristjan Raud. Deviisiks valib Westholm „Per aspera ad astra“. Peale kunsti armastab Westholm kirjandust, muusikat ja keeli. Veel täiskasvanuna õpib ta prantsuse, itaalia, inglise ja soome keelt. Üle kõige armastab ta aga loodust ja reisimist. 1921 toimub õpetajate ja õpilaste kuuenädalane reis Saksamaale. Sellest ajast peale algavad Jakob Westholmi välismaareisid. Suviti käib ta Šveitsis, mitmeid kordi Itaalias, Prantsusmaal, Ungaris, Hispaanias. 1931. toimub pikem sõit Põhja–Ameerikasse Kristliku Noormeeste Ühingu maailmakonverentsile. Jakob Westholmi viimane pikem reis toimub Põhja- Jäämere rannikule, kus ta tutvub polaarjoone taga kohaliku kultuuriga.

Paul Raud, Jakob Westholm, Kristjan Raud

Oma reisidel keskendus ta sealsetele koolioludele ning põllupidamisele. Neid kogemusi püüdis ta Eestis rakendada. 1923 saab kodutalu

Õele saadetud postkaart Saksamaalt 1922

jälle õe pere majandamise alla. Ehitatakse uus eluhoone, parandatakse põllumaid.

Aastad lähevad. Kool töötab korralikult, tervis on hea. Jakob Westholm tahab mõtetes rajada suuremat koolihoonet, teinekord suusajaama Nõmmele. 1934. aasta koolivaheaeg algab aga teistsugusena. Plaan on sõita puhkusele Prantsusmaale, kuid ta tunneb end haiglasena ja jääb Eestisse õe pere juurde Neerutis.

Viimane kooliaasta

19. septembril tuleb Jakob Westholm maalt linna, et valmistada ette uut õppeaastat. Koolis algab kiire töö, esineb palju takistusi, küll uue koolireformi ja tunnikavade kinnitamisega. 20. septembril dignoosib arst Westholmil maovähi. Mõne päeva pärast toimub operatsioon, kuid haigus on kaugele arenenud ning prognoos on halb. Algab perekonnale ning koolile murelik aeg. Vaheldumisi raskete hetkedega koolijuht kosub ning käib õpilasi jõudumööda koolis vaatamas. Haige teab, et ta enam ei parane. Jakob Westholmi sooviks on, et kool töötaks ikka erakoolina, mida juhataks mõneliikmeline kuratoorium. Ministeerium nõuab, et kool tuleks muuta sihtasutuseks. Nii muudabki Westholm oma testamenti ning loob sihtasutuse. Viimane kord kutsub ta oma õpetajad enda juurde kooli aastapäeval, 12. veebruaril 1935. 27. veebruaril kirjutab ta valusa südamega alla koolist loobumisele sihtasutuse kasuks. Kõik need sündmused mõjutavad haige meeleolu. Jakob Westholm sureb 9. märtsil 1935. Suur leinajate hulk avaldab viimast austust koolijuhile ning saadab ta rongkäigus Rahumäe kalmistule. 1936. aastal püstitatakse tema hauale kooli deviisiga põllukivist ausammas, mille autor on skulptor Juhan Raudsep.

J. Westholmi haua asukoht Rahumäe kalmistul

Kasutatud allikad: *Jakob Westholm ja tema kool 1907-1937*, Tallinn, 1937; *Per aspera ad astra II, Jakob Westholm ja tema kool*, Tallinn, Toronto 1992

Leinarongkäik Kaarli puiesteel